

vero canonicum, dum jus civile corrigit, non attendit malam fidem fictam, sed solum veram, et peccato conjunctam; hoc vero mala fides ficta non involvit. Talis igitur præscribet, non tamen titulo *pro hærede*, sed præsumpto. Ita VASQUIUS, PICHLER contra alios.

Si dicas 1. Juxta hanc rationem etiam æque posset inchoare præscriptionem ordinariam.

R. N. *Illat.* Quia leges civiles nunquam permittunt inchoari posse præscriptionem ordinariam cum mala fide etiam ficta; permittunt tamen in præscriptione extraordinaria, ut ante ostensum; igitur cum jus canonicum nihil immutarit, quoad malam fidem fictam, nec hanc attendat, sequitur hanc non obesse præscriptioni extraordinariæ.

Si dicas 2. L. 11. ff. de divers. temp. præscr. cit. loquitur universaliter; ergo et ad præscriptionem extraordinariam extendi debet.

R. N. *Ant.* nam in *ff.* nondum agitur de præscriptione extraordinaria; ergo tantum de ordinaria intelligi debet *L. 11. cit.*

Dico IV. Non tamen nocet mala fides auctoris successori universali mediato.

Ratio est; quia hæres mediatus, utpote hæres hæredis non censetur unaciviliter persona cum auctore primo malæ fidei; igitur si hæres immediatus habuit bonam fidem veram, licet fictione juris tanquam successor immediatus habuerit malam, successor mediatus a se ipso præscriptionem ordinariam inchoare et complere potest, cum hic malam fidem fictam non habeat; in jure enim non datur duplex fictio in eadem causa, sive fictio fictionis; et proin mala fides ficta successoris immediati non causat malam fidem fictam in mediato, sicut umbra non causat umbram.

Si dicas: Hæres mediatus debet solvere onera hæredis immediati, si hic non satisfecit, *c. ult. de sepult. et c. 5. de raptor.*; ergo etiam rem ipsam, quam defunctus mala fide possedit, restituere; ergo semper tenetur restituere, et nunquam potest præscribere.

R. D. *Ant.* Si nondum est præscriptum *C.* si est *N.* Deinde *citt. cc.* loquuntur de hærede immediato.

403. *Dico V.* Mala fides auctoris non nocet successori singulari in rebus mobilibus; sed potest earum præscriptionem ordinariam inchoare a se ipso. Habetur *L. 5. ff. de divers. temporal. præscr.* ubi dicitur, vitium auctoris non obesse emptori, vel legatario.

Ratio est; quia mala fides est vitium personale, ergo personam auctoris non egreditur; ergo non transit ad successorem singularem, qui ne quidem fictione juris est eadem cum auctore persona, in eoque insuper differt a successore universali.

Dixi: in rebus mobilibus; nam quoad res immobiles, has præscriptione ordinaria præscribere non potest, si auctor eas mala fide possedit, et in successorem singularem alienando transtulit, ut si huic, ignorante domino vendidisset pignus, aut plane rem furtivam, *Auth. malæ fidei. C. de Præscr. long. temp. desumpta ex Nov. 119.* licet ibid. ipsi non prohibeatur, sed expresse permittatur præscriptio extraordinaria 30. annorum.

ARTICULUS IV.

QUALIS TITULUS REQUIRATUR ET SUFFICIAT AD LEGITIME PRÆSCRIBENDUM?

406. *Præmitto:* Bona fides fundatur in titulo justo. Titulus vero justus hoc loco nihil aliud est, quam *causa ad transferendum dominium habilis*. Ex jure sequentes sunt: 1º. Titulus *pro soluto*; locum habet, quoties vel debitor verus rem alienam, vel non debitor rem suam in solutum dedit, alter vero illam bona fide accepit, *L. 46. 48. ff. h. t. 2º. Pro suo*, specificè sumptus est, dum quis res, quæ nullius sunt, usucapit bona fide. *L. 2. ff. h. t.* vel si quis res possidendo usucapit, quas bona fide putat nullius esse; velut, si quis pecuniam securitatis causa in terra defossam thesauri loco apprehendat. 3º. *Pro emptore*, dum quis rem alienam a non domino bona fide emit. 4º. *Pro hærede, vel pro possessore*, quando hæres, vel honorum possessor in hæreditate delata rem alienam sine mala fide tum sua, tum defuncti possidet, *L. pen. ff. h. t. 5º. Pro donato* usucapit, quicumque rem alienam donationis causa traditam bona fide accepit, modo vera ac valida sit donatio, nec revocabilis, *L. 1. ff. h. t.* hinc donatio mortis causa non est justus usucapiendi titulus. 6º. *Pro derelicto*, dum res aliena a non domino habita pro derelicta occupatur bona fide; sicque dicitur ab hoc usucapi titulo pro derelicto. Unde *stricte loquendo* ad res amissas et bona naufragorum non pertinet continuo; eo tamen aliquando extenditur. 7º. *Pro legato* dicitur usucapere, qui rem alienam legatam bona fide accepit, *L. 1. 2. 4. ff. h. t. 8º. Pro dote*, qui rem alienam pro dote accepit, quam hoc titulo præscribit constante matrimonio, *L. 1. cit.* Ex his duo priores, *pro soluto*, et *pro suo* sunt simul tituli generales, eo quod præterea cum cæteris titulis specialibus concurrant; quicumque enim possidet pro emptore, donato, etc. simul etiam pro suo, et pro suo soluto possidet.

Porro divisione alia, quæ hic maxime observanda, titulus est quadruplex: 1º. *Verus*, quando re ipsa subest causa habilis ad transferendum dominium, ut si re vera rem a vero domino emptione, donatione, vel simili ex recensitis modis acceperis. 2º. *Coloratus*, quando re vera intervenit titulus alias habilis, sed nulliter ex aliqua causa, latente tamen, ut si is, qui rem tibi vendit, donat, etc. re ipsa dominus non sit, quod tamen ignoratur. 3º. *Existimatus*, dum inculpabiliter putas, te rem habere ex causa habili, quæ tamen nec vere, nec apparenter præcessit, ut si hæres inter res hæreditarias rem alienam possideat, quam bona fide, sed erronee putat testatoris fuisse. 4º. *Præsumptus*, quando jura ob diuturnitatem temporis, quo quis rem possedit, præsumunt intervenisse causam habilem, licet hæc ob diuturnitatem temporis nec designari, nec allegari possit, ut adeo hoc casu diuturnitas suppleat defectum tituli alias requisiti.

407. *Dico I.* Ad omnem præscriptionem ordinariam requiritur aliquis titulus; non tamen necessario verus; sed sufficit coloratus, vel existimatus.

Ratio 1ª part. est; quia sine titulo non potest quis esse bonæ fidei possessor; nec enim prudenter judicare potest, se rem, quam habet, juste possidere, idque adeo verum est, ut, si etiam in præscriptione extraordinaria

constet, aliquem ex vitioso titulo possidere, nulla sit præscriptio, ut paulo post dicitur. Unde *L. 14. C. de R. V.* dicitur: *Nulla iusto Titulo præcedente possidentes ratio juris quærere dominium prohibet.* Concordat *L. 4. C. de Præscr. long. temp. et alie.*

Ratio 2°. part. est; quia titulus verus se ipso sine præscriptione transfert dominium.

Ratio 3°. part. sequitur ex dictis; quia aliquis titulus requiritur; verus autem non est necessarius; ergo coloratus sive apparens; vel existimatus sufficit. Hic tamen

Observe, titulum coloratum non sufficere, si nitatur errore juris clari non tolerato juxta dicta *Art. II.* neque existimatum, si ortus sit errore *facti proprii*, ut, si putes, te emisse aliquid, cum tamen nulla intervenerit emptio; ratio est ex *L. 27. ff. h. t. clare hunc titulum reprobante*, ac aliis; debet igitur existimatus niti errore *facti alieni*, cujus exemplum habes in descriptione hujus tituli num. præc.

408. *Dices 1.* Possum præscribere variis rebus incorporalibus, ut sunt jura, servitutes reales, sine titulo; ergo hic ad quamlibet præscriptionem non requiritur.

R. D. Ant. Sine titulo vel proprie, vel improprie tali, vel negativo *N.* saltem sine proprie tali, vel positivo in datis exemplis *C.* In harum rerum præscriptione, alterius, domini nempe, patientia et silentium obit vicem tituli. Sic conciliari auctores possunt, quorum aliqui negant, in præscribendis id genus rebus requiri titulum; alii affirmant, litem moventes de nomine. Responsio sumitur ex *L. 5. §. 3. ff. de Itin. actuque priv. L. 1. C. de servit. et aq.* ubi generaliter dicitur, longam possessionem quietam et consuetudinem in servitutibus vicem tituli obtinere. Modo tamen præscribens non possideat vi, clam h. e. furtim, et precario; unde nec alium tenetur allegare titulum, vel jus, quam patientiam domini, cujus interest, servitutem in suo fundo non constitui.

409. *Dices 2.* Jura exigunt eadem observari quoad res incorporales, quæ de rebus corporalibus sancita sunt, *L. 2. C. de servit. et aq. L. fin. C. de Præscr. long. temp.*; ergo absolute necessarius est titulus positivus.

R. D. Ant. Exigunt eadem observari quoad tempus, ut in præscriptione servitutum idem servetur tempus, quod in rebus corporalibus, id quod vult *L. 2. cit.* ac servata pariter distinctione inter præsentem et absentem, sicut in corporalibus, quod intendit *L. fin. cit. C.* quoad titulum et possessionem *N.* Sed in his negativus sufficit juxta *L. 5. sup. cit.* et possessio *quasi*, dum in corporalibus vera requiritur apprehensio.

410. *Dices 3.* Si in servitutibus realibus et juribus ad præscribendum non requiratur titulus proprie dictus et positivus, ergo neque in præscriptione juris venandi, pascendi, lignandi et similibus: sed hoc est contra communem; ergo.

R. N. Seq. M. ac ratio disparitatis est, quia ejusmodi jurium, pascendi, etc. amissio grave admodum præjudicium parit domino; ubi vero grave alteri inferitur præjudicium, merito titulus proprie dictus requiritur; sicut et propter eandem causam requiritur in corporalibus, utpote in quarum

rerum præscriptione dominus ipso rei dominio excidit. E contra præscriptione servitutum salva manet rei proprietas, et solum minuitur libertas domini, velut quando tua patientia per agrum tuum iter constituitur.

Si dicas: Etiam ususfructus est servitus, et tamen jus hoc contra dominum non præscribitur mera hujus patientia; ergo nec servitutes cæteræ.

R. N. Cons. Ratio fere est eadem, quæ ante data; nam ususfructus, cum omne rei emolumentum importet, præscriptione grave admodum damnum inferitur domino; unde et ad res corporales refertur.

411. *Dices 4.* Vel ergo ad præscriptionem rerum incorporalium, servitutum realium sola sufficit domini patientia et silentium? vel hujus simul requiritur scientia? Neutrum videtur dici posse; ergo.

R. Sufficit sola patientia, sive tolerantia *negativa*, quæ habetur per hoc, quod dominus non contradicat, nec est opus ut positive approbet, non vero necessarium est, ut simul dominus habeat scientiam; tum quia leges nihil dicunt de scientia; tum quia præscriptiones aliæ etiam currunt contra ignorantes.

Si dicas 1°. Patientia supponit scientiam; ignorans enim non dicitur pati; ergo.

R. D. Ant. Patientia positiva supponit scientiam, scilicet, dum dominus sciens, quod alius aliquid non debitum faciat in re sua, quin huic contradicat *C. negativa*, quando præcise non clam, nec vi, nec precario re utenti nihil opponitur a domino, cujus res est *N.*

Si dicas 2°. *L. 2. C. de Servit. et aq.* Præscriptioni tum esse locus dicitur, si aquam per possessionem *eo sciente*, scilicet domino, duxisti; ergo.

R. Verba illa, *eo sciente*, in *L. cit.* non adduci necessitatis causa, sed tantum probationis, quod aquam non duxerit *clam*, vel furtim; si vero non ducatur clam vel animo celandi, et dominus ignoret, præscriptionem non impedit, *L. 5. §. 3. quod vi, aut clam.* Deinde relata verba, *eo sciente*, afferuntur ad exprimendam speciem facti; nam per modum narrantis ac repentis verba, quæ supplicans in sua narratione facti proposuit; proinde vim legis non habent.

412. *Dico II.* Ad præscriptionem extraordinariam regulariter titulus præsumptus sufficit, h. e. possidens tempore longissimo non tenetur allegare titulum determinatum alium, vel, si alleget, probare, sed tanti temporis diuturnitas loco tituli est, ex qua præsumunt jura titulum præcessisse, sive deinde præcesserit, sive non. Constat utroque jure, civili, *L. 4. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. canonico, c. ad aures de Præscr.*

Dixi: regulariter; nam, ut sufficiat titulus præsumptus, necesse est 1°. ut jus non resistat possessioni cum positiva prohibitione. Sic non præscribit Episcopus contra alterum, licet per 40. annos aliquas parochias aut Ecclesias sitas in Diocesi alterius possederit, si titulum alium, quam præsumptum allegare non possit, ut constat ex *c. 1. h. t. in 6. 2°.* ut aliunde non sit contra præscribentem præsumptio juris; talis enim præsumptio excludit præsumptionem tituli justi, ut rursus constat *c. 1. cit.* ac proinde eo casu

allegandus et probandus est titulus, velut si Clericus extraneus contra Parochum, vel in aliena parochia diceret, se præscripsisse decimas.

413. *Dico III.* Ad præscriptionem immemoriam, id est, tanti temporis, cujus initium non est in hominum memoria, titulus præsumptus semper sufficit, nec unquam opus est allegare, vel probare alium; modo allegans tempus immemoriam sit ad præscribendum capax, et res ex se apta præscribi, sive non vitiosa sit.

Constat c. 1. *h. t.* ubi in fine additur: *Nisi tanti temporis allegetur præscriptio, cujus contrarii memoria non existat.* Et vero magnæ sunt temporis immemorialis prærogativæ, inter quas hæc ipsa relata princeps est. Unde et præscriptio immemorialis nullo statuto a lege generaliter præscriptiones excludente comprehenditur, ut si addatur clausula: *Nulla præscriptione obstante.* Nihilominus

414. *Dico IV.* Corruit probabilis præscriptio tam extraordinaria, quam immemorialis, si re ad iudicem delata, constet de vitioso possessionis titulo et initio, ut si detegeretur, quod possessio inceperit titulo emptionis rei de jure non vendibilis, vel quocumque titulo alio invalido de jure.

Prob. Quia juxta Brocardicum commune: *Præsumptio cedit veritati;* ergo cessat tituli præsumptio, si vel nullum præcessisse constet, vel jure invalidum et vitiosum. Accedit sat clara juris dispositio, c. 31. *de Decim.* Unde et c. 4. *D. 8.* ait S. AUGUSTINUS: *Veritate manifestata cedit consuetudo veritati... nemo consuetudinem rationi et veritati præponat.* Insuper ratio est, quod sine fide theologice bona nulla procedat præscriptio, illa vero defuisset, si possessor titulo vitioso, possessionem inchoasset.

415. *Dices 1.* Jura in præscriptione extraordinaria præsumunt titulum, sive quis præcesserit, sive non; ergo. Imo leges civiles, velut *L. 3. 4. C. de præscr. 30. vel 40. annor.* approbant præscriptionem sine ullo titulo; modo adsit longissimum possessionis tempus; ergo.

R. ad 1um. *N. Cons.* nam præsumptio procedit quidem, quam diu veritas latet, cessat autem, si constet de iniquitate, vel injustitia tituli.

R. ad 2um. Vel eæ leges mitius interpretandæ sunt, de casu, quo errore juris inculpabili cœpta esset præscriptio extraordinaria, cum bona tamen fide theologica; vel si contendas, leges loqui de præscriptione cœpta cum mala fide theologica, standum contra contendimus jure canonico, omnem, ex dictis de bona fide, præscriptionem reprobante, quæ cum peccato fit.

Dices 2. Præscriptio immemorialis saltem parit præsumptionem juris et de jure: item purgat malam fidem; ergo non admittit probationem tituli injusti sibi contrariantis.

R. D. Ant. Quam diu non constat de injustitia tituli *C.* si constet *N. Ant. et Cons.* Tunc enim non est amplius præsumptioni locus; sed debet hæc cedere veritati.

Dices 3. In præscriptione extraordinaria præsumitur titulus absolute, ita ut, licet unus detegatur injustus, quo vitiose et cum mala fide cœpisset

præscriptio, præsumatur alius latens et idoneus; ergo nondum corrueat præscriptio.

R. N. Ant. quod sine fundamento asseritur, nec de hac præsumptione vestigium in ullo jure reperitur.

ARTICULUS V.

QUINAM? CONTRA QUOS? AC QUARUM RERUM DOMINIUM POSSINT PRÆSCRIBERE? ET QUO TEMPORE?

416. *Præmitto:* Ad præscriptionem insuper possessionem veram, vel quasi possessionem requiri, ex dictis hactenus liquet. Certum vero videtur, non sufficere possessionem naturalem tantum; si enim sola hæc sine civili sufficeret, possent duo, vel plures simul rem eandem præscribere, quod repugnat. Sufficit tamen civilis sine naturali; quia, si civilis sine naturali non sufficeret, vix aliquis unquam præscriberet; quia vix aliquis toto et tanto tempore, quod ad continuandam præscriptionem requiritur, possessionem naturalem continuat, sed solam civilem. Præterea satis convenit, tempus ad præscriptionem positivam computandum non esse de momento in momentum, sed de die in diem, *L. 15. ff. de divers. temp. act.* ubi: *In usucapione ita servatur, ut etiamsi minimo momento novissimi diei possessa sit res, nihilominus repleatur usucapio, nec totus dies exigitur ad explendum constitutum tempus.* Idem asserit *L. 6. et 7. ff. de Usuc.* Neque obstat *L. 6. ff. de O. et A. In omnibus temporalibus actionibus, nisi novissimus dies totus compleatur, non finit obligationem;* nam ea lex loquitur, ut vult ACCURSIUS, et cum eo potior Jurisconsultorum, de actionibus personalibus, quibus respondent obligationes, ut si intra constitutum tempus non egerit, e. g., si actio sit annalis et intra annum non egerit, totus adhuc ultimus dies sit actori utilis; quia sic adhuc intra annum agit, unde ut contra actionem præscriptum sit, necesse est dies totus effluerit. Hæc vero præscriptio, qua actio præscribendo extinguitur, est minus proprie talis, qua extinguitur jus alterius, ad quam *L. 6. cit.* requirit, ut tempus totum effluerit, quia quamdiu durat tempus constitutum, is agere potest.

417. *Dico I.* Præscribere possunt omnes, qui acquirendi dominii, vel juris capaces sunt. Est hæc regula generalis, et colligitur ex *L. 4. ff. de Usurp. et Usuc.*

Ratio est, quia usucapio est adjectio dominii, sive hujus acquisitio per continuationem possessionis tempore lege definito.

Dico II. Contra illas personas generaliter præscribi non potest, quæ non possunt stare in iudicio, agendo, jura sua tuendo. *L. 1. §. ne autem. C. de ann. except.* ubi: *Præscriptio non currit non valenti agere de jure.*

Ratio est; quia naturalis æquitas non patitur, ut ibi sit pœna, vel jactura, ubi nulla culpa et negligentia, nec potestas se in iudicio tuendi. Sic contra mulierem non currit præscriptio, si soluto matrimonio agat pro dote, a marito durante matrimonio alienata, quia durante matrimonio per leges agere non potuit pro dote, nisi unico in casu, quo scivisset, ob pro-